

معمولاً در گفتمان عمومی همه از صلح و دوستی یاد می‌کنند و آنرا امری مطلوب که باید در پی تحقق آن بود، توصیف می‌نمایند و صلح طلبان افرادی شایسته و معتقد به بهبود زندگی بشر محسوب می‌شوند. از بُعد منفی نیز معمولاً برخی اقدامات و مصادیق را همه ضد صلح و دوستی قلمداد می‌کنند و کسانی که مرتکب آن امور شده‌اند را افرادی ضد صلح و خشونت طلب به شمار می‌آورند. در شعر و ادبیات نیز نمونه‌های زیادی را می‌توان برشمرد که با احساس لطیف، صلح به زیبایی ترسیم شده و ضد آن در جنبه‌های مختلف طرد شده است. اما از این برداشت‌های عمومی که بگذریم این پرسش‌ها مطرح می‌شود که صلح (Peace) از حیث تخصصی یعنی چه؟ چه ابعادی در مباحث نظری مربوط به صلح مطرح می‌باشد؟ و چه نسبتی بین صلح و حقوق بشر و برخی مفاهیم کلیدی دیگر وجود دارد؟ پاسخ این پرسش‌ها مستلزم ورود در مطالعات تخصصی گسترده‌ای است که پرداختن به آنها خارج از مجال بروشور حاضر است ولی از جهت مرور بر یکسری دانستنی‌های کوتاه مفید در این حیطه موارد زیر یادآوری می‌شود:

1. محققین مربوط به صلح اعلام داشته‌اند که اگرچه هزاران سال است که مصلحان، اندیشمندان و سیاستگذاران جهان برای برقراری صلح واقعی کوشش می‌نمایند و در واقع اندیشه صلح قدمتی به طول تاریخ بشر دارد لیکن جنبش سیاسی و آزاد صلح که از آن به عنوان جنبش صلح (Peace movement) یاد می‌شود، عمری بیش از 200 سال نداشته و شکل‌گیری

(2)

منسجم و آکادمیک مطالعات صلح از دهه 1950 در دانشگاه-های بسیاری از کشورهای دنیا رواج یافته است چرا که در دهه‌های اخیر و پس از وقوع دو جنگ جهانی، توجه همگان به لزوم استقرار و حفظ صلح و امنیت بین‌المللی معطوف شده است.

2- از حیث تعریف صلح، در گذشته‌ها معمولاً صلح به مفهوم عدم جنگ و در مقابل آن دیده می‌شد ولی بعداً با تحول در برداشت‌ها و تحلیل‌های علمی گفته شد که صلح صرفاً به معنای فقدان جنگ یا دیگر خشونت‌ها نیست بلکه مستلزم همکاری و تغییر اجتماعی غیر خشن با هدف ایجاد ساختارهای عادلانه‌تر و به دور از تبعیض نیز می‌باشد. برخی از صاحب‌نظران مربوطه این دو بُعد را صلح منفی و صلح مثبت نام نهادند که در صلح مثبت جدای از نبود جنگ و خشونت، سطح بالای عدالت و توسعه نیز مدنظر است.

متعاقب طرح دو بُعدی فوق از صلح، متفکرین بعدی این دو بُعد را مکمل هم دانسته و از عنوان صلح پایدار سخن بر میان آوردند و ذیل این عنوان شاخص‌های مختلفی را از بُعد ایجابی به عنوان ضرورت‌های صلح یادآور شدند.

3- طی چند دهه گذشته در چارچوب سازمان ملل متحد تلاش‌های زیادی برای تعمیق صلح انجام پذیرفته است. آرمان صلح خواهی در خود سند تأسیسی سازمان ملل (منشور ملل متحد) به صراحت قید شده و نهادهای مشخصی برای حفظ صلح یا ترویج آن در سند مزبور موظف به انجام

(3)

امور متعددی شده‌اند. در خلال چند دهه فعالیت سازمان ملل، قطعنامه‌های مختلف راجع به صلح تصویب شده که برخی از آنها از قبیل قطعنامه "اتحاد برای صلح" شهرت فراگیر یافته و منشأ آثار حقوقی متنوع شده‌اند. برابر تصویب سازمان ملل در تقویم مناسبت‌های سالیانه، 21 سپتامبر هر سال «روز بین المللی صلح» نامیده شده است، هم چنین سال 1986 سال بین المللی صلح نام گرفت که در آن سال مراسم‌های مختلف و فعالیت‌های متنوعی انجام پذیرفت. در سال 1995 ضمن ماه اکتبر یک هفته به عنوان هفته بین المللی صلح نامیده شد. متعاقباً سال 2000 سال بین المللی فرهنگ صلح نام گرفت. در همین راستا دهه 2001 الی 2010 به عنوان دهه بین المللی فرهنگ صلح و عدم خشونت برای کودکان جهان نامگذاری شد و ...

در خلال این تلاش‌ها صدها قطعنامه و گزارش در سازمان ملل تصویب و به جهانیان معرفی شده‌اند که به خوبی نشان می‌دهد دغدغه تحقق صلح دغدغه‌ای جهانی است و مطالبه همه ملت‌ها.

4- در ادبیات تخصصی حقوق بین المللی بشر امروزه مفهوم حق بر صلح یکی از مفاهیم شناخته شده است و در زمره حقوق بشر محسوب می‌شود که در تقسیم بندی‌های مربوط به طیف‌های

(4)

دانستنی‌های کوتاه در مورد ابعاد تخصصی صلح

از سلسله بروشورهای ترویجی آموزش عمومی

کمیسیون حقوق بشر اسلامی

ارائه شده به نخستین جشنواره بین‌المللی

فیلم‌های انسان‌دوستانه (آسا)

(7 الی 11 اردیبهشت 88) تهران

دفتر مرکزی:

تهران - سید خندان - ابتدای سهروردی شمالی - کوچه

قرقاول - پلاک 2

تلفن: 4-88529742 (021) - فاکس: 88768807 (021)

پست الکترونیک: ihrc@ihrc.com

سایت: www.ihrc.com

(6)

اعلامیه و برنامه عمل کنفرانس جهانی حقوق بشر وین (1993):

« آموزش حقوق، تعلیم و تربیت و انتشار اطلاعات عمومی

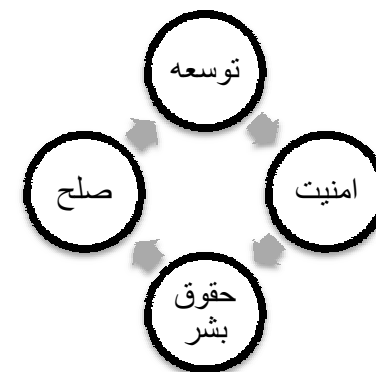
برای ارتقاء و دستیابی به روابط پایدار و متوازن بین

جوامع در جهت پیشبرد تفاهم دو جانبه، مدارا و

صلح

ضروری است.»

متنوع حقوق انسانی، ذیل طیف یا نسل سوم حقوق بشر (حقوق همبستگی) مطرح می‌شود و از حیث تعهدات دولت‌ها و ماهیت حقوقی، بحث‌های متعددی دارد و آثار مکتوب متنوعی از سوی صاحب‌نظران بین‌المللی در این حیطه نیز منتشر شده است. امروزه فعالین حقوق بشر مقوله حق بر صلح را به عنوان یکی از محورهای اساسی تلاش‌های خود محسوب می‌کنند و بر همین اساس هم طرح‌های نظری و کاربردی ملی و بین‌المللی زیادی در این حیطه در سطح جهان در دست اقدام می‌باشد ولی هنوز تحقق صلح واقعی و پایدار، آرمانی دور از دسترس برای بسیاری از انسان‌ها در سراسر جهان است. به همین جهت تلاش برای تعمیق صلح اولویتی فراروی همه ماست.

(5)